

УДК 341.645.5

 DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.1238951>
Т.В. КОМАРОВА,

 доцент кафедри міжнародного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кандидат юридичних наук, доцент, м. Харків, Україна; e-mail: komarova.tetyana.ukr@gmail.com;

 ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-7663-3264>

ПРОБЛЕМА ЗАХИСТУ ПРАВ ПРИВАТНИХ ОСІБ У СУДІ СПРАВЕДЛИВОСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

T.V. KOMAROVA,

 ass. professor, Chair of International Law, Yaroslav Mudryi National Law University, Ph.D. in Law, associate professor, Kharkiv, Ukraine; e-mail: komarova.tetyana.ukr@gmail.com;

 ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-7663-3264>

THE PROBLEM OF PRIVATE PERSONS PROTECTION IN THE COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN UNION

Постановка проблеми

В рамках Європейського Союзу було створено новий міжнародний правопорядок, на користь якого держави обмежили свої суверенні права в певних сферах. Але найголовніше, що суб'єктами його права стали не тільки держави-члени, але й приватні особи. Саме тому виник унікальний для міжнародного права феномен, коли безпосередньо приватні особи все частіше використовують не національне право, а норми, створені в рамках міжнародної організації. Це вирізняє ЄС з поміж інших міжнародних організацій. Ще в 1963 р. Суд Європейського Економічного Співтовариства, який є прообразом теперішнього Суду справедливості, у рішенні *Van Gend en Loos* зазначив: "Співтовариство являє собою новий міжнародний порядок, на користь якого держави обмежили свої суверенні права, хоча і в обмежених сферах, і суб'єктами якого не лише держави-члени, але й їхні громадяни" [1]. Це рішення стало основоположним для послідовної практики Суду справедливості ЄС (далі – Суду ЄС) і визначило вектор формування спеціальної моделі ефективного захисту прав приватних осіб у межах ЄС.

Проблематикою механізмів захисту прав приватних осіб у Суді ЄС займалися переважно західноєвропейські дослідники. Серед фундаментальних праць слід виділити роботу Альборс-Ллоренс А. (Albors-Llorens A.), а також інші роботи не менш авторитетних правників: Арнула Е. (Arnulf A.), Ханфа Д. (Hanf D.), Рассмуссена Х. (Rasmussen H.), Вард А. (Ward A.). Вони

зосереджували свою увагу переважно на можливостях приватних осіб оскаржувати акти ЄС. Однак, слід дослідити й інші механізми захисту законних інтересів приватних осіб у Суді ЄС, що ї є метою статті.

Суд ЄС має доволі широку юрисдикцію, в рамках якої він виконує функції, покладені на нього установчими договорами ЄС [2]. Але більшість проваджень передбачають, що позивачами по них можуть бути лише інститути ЄС та держави-члени. Для приватних осіб можливості захисту своїх прав та інтересів є доволі обмеженими у порівнянні з позицією владних суб'єктів. Це не означає незахищеність приватних осіб. Оскільки право ЄС стало невід'ємною частиною національних правопорядків держав-членів, тож коли мова йде про порушення права ЄС державами-членами або іншими приватними особами, то захист прав та інтересів має відбуватися згідно із національними правовими засобами – в тому числі у національних судах. Це відбувається таким чином, що Суд ЄС тлумачить право, а національні судові органи застосовують його як таке, що стало органічною частиною правових систем держав-членів із моменту набуття членства держави в ЄС. Вводиться в дію це право саме національними судами як внутрішньодержавне право. За висловом колишнього Генерального адвоката Суду ЄС лорда Г. Сліна (G. Slynn): "національні суди – це плацдарм правової системи Співтовариства та гарант застосування права Співтовариства через діалог із Судом ЄС" [3, с.235].

При цьому слід відмітити, що на держави члени покладений обов'язок захищати право ЄС так само, як і національне право. Значний вплив на формування цього стандарту здійснила практика Суду ЄС.

Стандарти захисту прав приватних осіб на національних рівнях

Практика Суду ЄС свідчить, що незважаючи на те, що національні суди наділені процесуальною автономією, але вона не є абсолютною. Так, у рішенні по справі *Comet* Суд справедливості зазначив, що національні процесуальні норми, що направлені на реалізацію прав, наданих індивідам правом ЄС, мають бути не менш сприятливими, ніж ті, що направлені на реалізацію прав, наданих національним правом. Також національні процесуальні норми не повинні застосовуватися, якщо вони роблять вищезазначені права практично неможливими для реалізації [4]. Ці два положення, виведені в рішенні, стали відомі як принцип еквівалентності та принцип ефективності. Тож Суд ЄС дає тлумачення права ЄС, а національні суди мають застосовувати його найбільш ефективним чином.

Прикладами можуть слугувати справа *Factortame*, рішенням по котрій Суд справедливості визнав неефективними існуючі у Великобританії норми щодо тимчасових заходів судового захисту [5], та рішення по справі *Emmott*, у котрому Суд справедливості визнав можливість подачі позову до національних судів після спливу строку, встановленого національними нормами для подачі позовів щодо встановлення розмірів державної допомоги по непрацездатності (що були встановлені правом ЄС) в разі, коли позивач не мав «практичної можливості» подати скаргу [6].

Доцільною також буде згадка про справи *Von Colson* [7] та *Harz* [8], які стосувалися статевої рівності в сфері зайнятості мав відповідати на питання щодо належної імплементації Німеччиною Директиви щодо рівності жінок і чоловіків. Німеччина імплементувала цю Директиву таким чином, що особи, постраждалі від статевої дискримінації в сфері найму, отримували відшкодування збитків за неї в такому розмірі, що її вистачало буквально на покриття витрат по поштової пересилці документів для позову. Саме тому назвати таку компенсацію належною було неможливо. Зважаючи на цю ситуацію Суд справедливості зазначив, що приватні особи повинні мати крім європейських засобів судового захисту ще й ефективні національні. Для цього націо-

нальні суди зобов'язані тлумачити та застосовувати національні норми, які імплементують європейські акти, у відповідності з вимогами права ЄС. Тому національні суди повинні були призначити компенсацію адекватного розміру, а також гарантувати такі засоби відшкодування, як прийом на роботу жертв дискримінації та накладання штрафів на винуватців. Рішеннями по цих справах Суд справедливості чітко встановив, що ефективність судового захисту в межах ЄС багато в чому залежить від національних судів. Крім того, національні суди мають тлумачити у відповідності із правом ЄС не тільки національні норми, які імплементують наднаціональні акти, але й національне законодавство, яке слід розглядати у контексті досягнення цілей ЄС. І хоча кожна держава-член встановлює свої власні правила виплати компенсації за порушення права ЄС, але під впливом практики Суду, національні норми зазнають впливу наднаціонального права. Таким чином, у розглянутому випадку відбувається доповнення європейськими нормами норм щодо компенсації державою шкоди, завданої приватним особам і взагалі національного права [9, с.708, 709].

Наведені справи стали фундаментальними ще й для визначення належності розміру відшкодування шкоди. Якщо звернутися до попередньої практики Суду справедливості щодо відшкодування шкоди в національних правових системах, то вона показує, що відшкодування вважалося належним відповідно до права ЄС до тих пір, доки національне право не робило дуже складним або практично неможливим отримання позивачем цього відшкодування. Суд ЄС встановив додатковий критерій – відшкодування шкоди має гарантувати реальний та ефективний судовий захист та має бути адекватним компенсації, яка вимагається.

Національні суди мають бути вкрай послідовними при застосуванні права ЄС, оскільки у 2003 р. Суд справедливості виніс рішення по справі *Köbler* [10], яке закріпило відповідальність держави за судову помилку при тлумаченні права ЄС. Суд чітко визначив, що відповідальність держави за помилку суду останньої інстанції настає у виняткових випадках, тобто коли суд *очевидно* порушив право, яке має бути застосовано, та наявний прямий причинний зв'язок між порушенням та настанням наслідків для сторін. Суд ЄС має врахувати, чи є помилка невивабальною, а також чи була помилка допущена навмисно [11]. Суд підкреслив, що без цього у приватних осіб немає іншої можливості

захистити свої права, оскільки на національному рівні всі правові засоби захисту вичерпані.

Можливості захисту прав приватних осіб на наднаціональному рівні

Якщо ж порушення права ЄС йде від інститутів ЄС, то приватні особи мають звертатися суто до наднаціональних засобів захисту своїх прав та інтересів, оскільки національні суди не мають юрисдикцію розглядати такі позови. І тут існує декілька проваджень, доступних приватним особам, але з усіма ними вони мають звертатися до Загального суду – судової установи ЄС, яка має юрисдикцію по розгляду справ за позовами від приватних осіб.

Оскарження актів установ ЄС

По-перше, це прямиий позов щодо скасування акту інституту ЄС згідно ч.4 ст.263 Договору про функціонування Європейського Союзу (ДФЄС). Це положення установчого Договору дає можливість розпочати судове провадження щодо перегляду законності законодавчих актів, актів Ради, Комісії та Європейського центрального банку, крім рекомендацій та висновків, а також актів Європейського Парламенту, органів, служб та агентств ЄС, що мають правові наслідки для третіх сторін. Такі провадження порушуються, залежно від випадку, протягом двох місяців від дати оприлюднення акту чи його повідомлення позивачеві або від дати, коли позивач дізнався про цей акт

Підставою для такого позову про скасування можуть бути: відсутність компетенції установи щодо прийняття оскаржуваного акту, порушення важливої процесуальної вимоги, порушення установчих договорів чи інших норм права ЄС або зловживання владою.

Цікавим є те, що ст.277 ДФЄС передбачила випадки, коли строк на оскарження акту був пропущений. Так, будь-яка сторона у провадженні, предметом якого є акт загального застосування, ухвалений інститутом, органом, агентством, може посилатися на підстави не легітимності такого акту для того, щоб вимагати від Суду ЄС визнати цей акт таким, що є неможливим для застосування.

Приватні особи можуть порушити це провадження лише з метою захисту лише своїх інтересів. Це означає, що оскаржувати приватні особи можуть лише акти, адресовані цій особі, або акти, що стосуються його безпосередньо та індивідуально. У зв'язку з цим приватні особи зазвичай називаються "непривілейованими" позивачами.

Не виникає непорозуміння у випадку, коли акт адресований конкретній особі або групі осіб. У всіх інших випадках приватні особи повинні доводити крім існування підстав для оскарження ще й існування двох умов: що оскаржуваний акт стосується їх *безпосередньо* та *індивідуально*. Ці умови характеризують так званий "кваліфікований зв'язок" акту з особою та існування у Загального суду юрисдикції *ratione personae*, тобто існування юрисдикції по відношенню до особи, яка ініціює справу. Практика показує, що Загальний суд дає рестриктивне тлумачення ст.263 ДФЄС щодо цієї групи позивачів, намагаючись якомога звужити їх коло.

Безпосередній вплив акту на приватну особу означає наявність причинного зв'язку між дією акту та його впливом на позивача. Ключове значення має існування проміжних ланок між дією акту та позивачем, якому цей акт не адресований. Цією ланкою може бути держава-член, якій цей акт адресований, а точніше її обов'язок його імплементувати. Якщо така ланка існує та акт миттєво не змінює положення приватної особи-позивача, то він не має безпосереднього впливу на останнього. Тобто, виключається безпосередній вплив акту ЄС у разі, якщо він надає відповідні дискреційні повноваження державам-членам [12]. За таких випадках оскаржувати можна імплементаційний акт і лише на національному рівні. Якщо ж акт автоматично вступає в дію та не залежить від волі та дій держави-члена, то його безпосередній вплив є наявним.

У справі СПІ, яка стосувалася Регламенту щодо злиття, Робочі ради компаній Perrier та Vittel оскаржували Рішення Комісії, яке визнавало законним злиття цих компаній. СПІ відхилив позов, оскільки вирішив, що Рішення Комісії не має безпосереднього впливу на Робочі ради, тому що злиттям їх компаній не була нанесена шкода безпосереднім правам рад, як представникам робітників [13, 14].

Щодо *індивідуального впливу*, то в рішенні по відомій справі *Plaumann* був встановлений критерій, за яким можна встановити індивідуальний вплив акту на особу, та таким чином її право на подачу позову. У цій справі приватна особа оскаржувала Рішення, адресоване державі-члену ЄС, і Суд постановив: "Особі інші, ніж ті, котрим адресоване рішення, можуть стверджувати, що воно стосується їх індивідуально тільки за умови, що це рішення зачіпає їх чи в силу певних притаманних їм особливостей, чи в силу обставин, через які вони відрізняються від усіх інших осіб, та дія цих фактів виокремлює їх

індивідуально так само, як і у випадку з особами, яким воно адресоване" [15]. Цей же критерій можна застосовувати і для перевірки дії регламенту на особу, але з різницею, що в ньому не буде вказано жодної особи-адресата, оскільки регламент є актом загальної дії.

Тобто, за критерієм *Plaumann* для існування індивідуального впливу позивач має бути членом відповідної групи осіб, кількість членів якої постійна та визначена на момент прийняття оскаржуваного акту та протягом всього часу його дії.

У рішенні по справі *Greenpeace* СПІ також підкреслив, що позивач, якого оскаржуване рішення стосується "в загалі та абстрактним чином" (наприклад, які звертаються з приводу захисту навколишнього середовища), не може подавати скаргу, тому що рішення індивідуально не зачіпає його становище. Такі рішення стосуються позивача таким же чином, як і інших осіб, які проживають, працюють або відвідують місцевість, якої стосується акт [16].

Не завжди виникають складнощі з доказуванням існування права на оскарження акту у осіб, які не названі в ньому. Наприклад, у випадку оскарження рішення Комісії про надання державної допомоги адресатами акту є держави-члени, а відповідне коло приватних осіб є бенефіціаріями або реципієнтами цієї допомоги. Але як Суд ЄС, так і Комісія не піддають сумніву існування прямого та індивідуального впливу подібних рішень Комісії на таких приватних осіб та їх можливості оскарження [17, с.868]. У цьому випадку правове положення бенефіціаріїв або реципієнтів дорівнюється до правового положення держав-членів, які є адресатами акту.

Оскарження бездіяльності установ ЄС

Крім того, ч.3 ст.265 ДФЄС надає право приватним особам звертатися до Загального суду щодо бездіяльності інститутів ЄС. Метою цих позовів є примушення інститутів ЄС (окрім Рахункової палати) до виконання своїх обов'язків у галузях, що належать до їх компетенції, а саме до прийняття рішень, які мають бути прийняті на думку позивача відносно нього. Тобто, предмет позову обмежений з'ясуванням того, чи була бездіяльність інституту (наприклад, невинесення рішення) нелегітимною та констатацією бездіяльності як порушення.

Позов про бездіяльність може бути прийнятим, лише якщо задіяний інститут спочатку був закликаний діяти, тобто була проведена досудова попередня процедура. Якщо протягом двох місяців з моменту такого заклику задіяний інститут не визначив своєї позиції, позов може бути поданий до Загального суду протягом на-

ступних двох місяців. Якщо ж рішення, якого вимагає позивач, було прийняте інститутом, коли позов вже був переданий до Загального суду, то провадження припиняється, оскільки зникають підстави такого позову [18].

Але кількість позовів за ч.3 ст.265 ДФЄС є мізерною у порівнянні з кількістю позовів, що надходять відповідно до ч.4 ст.263 ДФЄС. Так, у 2016 р. до Загального суду надійшло 6 справ щодо бездіяльності інститутів ЄС та 298 справ щодо оскарження актів інститутів [19]. Тож, незважаючи на доволі обмежене положення приватних осіб у процедурі оскарження актів, неї користуються доволі часто.

Непрямий спосіб оскарження актів установ ЄС через преюдиціальну процедуру

Якщо ж приватній особі такі не вдасться довести свою здатність оскаржити акт інституту, вона може скористатися опосередкованим способом оскарження, а саме через преюдиціальну процедуру. Незважаючи на те, що преюдиціальна процедура відповідно до ст.267 ДФЄС надає можливість звернення щодо тлумачення та чинності норм права ЄС лише національними судами держав-членів, приватні особи можуть опосередковано захищати свої права в рамках цієї процедури, ініціюючи розгляд справ в національних судах, які в свою чергу можуть звертатися до Суду справедливості за роз'ясненнями.

Так, у справі *Berlin Butter*, в рамках якого було оскаржено Рішення Комісії, що стосується продажу масла в Берліні, і адресованого Німеччині, позивач не зміг довести індивідуальний вплив акту на себе і йому було відмовлено в розгляді справи Судом справедливості [20]. Після цього позивач оскаржив національний імплементаційний акт відповідного Рішення в німецькому суді. Німецький суд, у свою чергу, направив до Суду справедливості преюдиціальний запит щодо легітимності цього Рішення.

Можна навести ще безліч прикладів того, як преюдиціальна процедура дозволила приватним особам оскаржувати регламенти та рішення загальної дії, які вони не мали можливості оскаржити через процедуру ст.263 ДФЄС. Приблизно 85 % усіх справ, по яких подані преюдиціальні запити, стосуються суперечок індивідів з державними органами.

Висновки

Можна зробити висновок, що незважаючи на обмежені можливості приватних осіб у Загальному суді у процедурі оскарження актів інститутів ЄС, установчий договір та практика Суду ЄС

створили гарантії ефективного судового захисту. Так, у приватних осіб існує також непрямим засіб преюдиціального оскарження через національні суди за ст.267 ДФЄС та шляхом вимоги від Суду незастосування нелегітимного акту відповідно до ст.277 ДФЄС. Таким чином Суд ЄС покладає основну частину обов'язку захисту прав індивідів на держави-члени та їх національні суди відповідно до принципу кооперації, закладеному ч.3 ст.4 Договору про ЄС. У контексті цього, на думку Суду, держави-члени зобов'язані сприяти повноцінному захисту прав приватних осіб шляхом встановлення в національних правових системах комплексу право-

вих засобів і процедур, які гарантуватимуть право на їх ефективний судовий захист. Це означає, що національні суди мають тлумачити та застосовувати національне процесуальне право таким чином, щоб приватні особи мали можливість оскаржувати дії національних влад, які базуються на актах ЄС загального застосування. Національні суди мають дозволяти позивачам посилатися на нелегітимність акту ЄС при доказуванні незаконності дій влади або національних актів. Це свідчить про постійне поглиблення захисту прав приватних осіб Судом ЄС за рахунок різних механізмів – як наднаціональних, так і національних.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Case 26/62, Van Gend en Loos v Nederlandse Administratie der Belastingen. *European Court Reports*. 1964. P. 1.
2. Комарова Т. В. Юрисдикція Суду Європейського Союзу: монографія. Харків: Право, 2010. 360 с.
3. Slynn G. What is a European Community Court Judge? *Current Law Journal*. 1993. P. 234–244.
4. Case 45/76, Comet v Produktschap voor Siergewassen. *European Court Reports*. 1976. P. 2043.
5. Case 213/89, The Queen v Secretary of State for Transport, ex parte Factortame LTD and others. *European Court Reports*. 1990. P. I–2433.
6. Case 208/90, Theresa Emmott v Minister for Social Welfare and Attorney General. *European Court Reports*. 1991. P. I–4269.
7. Case 14/83, Sabine von Colson and Elisabeth Kamann v Land Nordrhein-Westfalen. *European Court Reports*. 1984. P. 1891.
8. Case 79/83, Harz v. Deutsche Tradax. *European Court Reports*. 1984. P. 1921.
9. Reich N. Horizontal Liability in EC Law: Hybridization of Remedies for Compensation in Cases of Breaches of EC Rights. *Common Market Law Review*. 2007. Vol. 44. P. 705–742.
10. Case 224/01, Gerhard Köbler v Republik Österreich. *European Court Reports*. 2003. P. I–10239.
11. Case 173/03, Traghetti del Mediterraneo SpA v Italy. *European Court Reports*. 2006. P. I–5177.
12. Case 222/83, Municipality of Differdange v Commission. *European Court Reports*. 1984. P. 2889.
13. Case T-96/92, Comité Central d'Entreprise de la Société Générale des Grandes Sources and others v Commission of the European Communities. *European Court Reports*. 1995. P. II–1213.
14. Case T-12/93, Comité Central d'Entreprise de la SA Vittel and Comité d'Etablissement de Pierval v Commission of the European Communities. *European Court Reports*. 1995. P. II–1247.
15. Case 25/62, Plaumann v Commission. *European Court Reports*. 1963. P. 95
16. Case T-585/93, Stichting Greenpeace Council (Greenpeace International) v Commission. *European Court Reports*. 1995. P. II–2205.
17. Ross M. Challenging State Aids: The Effect of Recent Developments. *Common Market Law Review*. 1986. Vol. 23. P. 867–894.
18. Case 377/87, Parliament v Council. *European Court Reports*. 1988. P. 4017.
19. Annual Report 2016 on Judicial Activity. URL: https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2017-03/ra_jur_2016_en_web.pdf.
20. Case 97/85, Union Deutsche Lebensmittelwerke v Commission. *European Court Reports*. 1987. P. 2265.

REFERENCES

1. Case 26/62, Van Gend en Loos v Nederlandse Administratie der Belastingen. *European Court Reports*. 1964. P. 1 (in Eng.).
2. Komarova, T. V. (2010). *Yurysdyktsiya Sudu Yevropeys'koho Soyuzu: monohrafiya* [Jurisdiction of the Court of the European Union: monograph]. Kharkiv: Pravo (in Ukr.).
3. Slynn, G. (1993). What is a European Community Court Judge? *Current Law Journal*. 234–244 (in Eng.).
4. Case 45/76, Comet v Produktschap voor Siergewassen. *European Court Reports*. 1976. P. 2043 (in Eng.).
5. Case 213/89, The Queen v Secretary of State for Transport, ex parte Factortame LTD and others. *European Court Reports*. 1990. P. I–2433 (in Eng.).

6. Case 208/90, Theresa Emmott v Minister for Social Welfare and Attorney General. *European Court Reports*. 1991. P. I-4269 (in Eng.).
7. Case 14/83, Sabine von Colson and Elisabeth Kamann v Land Nordrhein-Westfalen. *European Court Reports*. 1984. P. 1891 (in Eng.).
8. Case 79/83, Harz v. Deutsche Tradax. *European Court Reports*. 1984. P. 1921 (in Eng.).
9. Reich, N. (2007). Horizontal Liability in EC Law: Hybridization of Remedies for Compensation in Cases of Breaches of EC Rights. *Common Market Law Review*, (44). 705–742 (in Eng.).
10. Case 224/01, Gerhard Köbler v Republik Österreich. *European Court Reports*. 2003. P. I-10239 (in Eng.).
11. Case 173/03, Traghetti del Mediterraneo SpA v Italy. *European Court Reports*. 2006. P. I-5177 (in Eng.).
12. Case 222/83, Municipality of Differdange v Commission. *European Court Reports*. 1984. P. 2889 (in Eng.).
13. Case T-96/92, Comité Central d'Entreprise de la Société Générale des Grandes Sources and others v Commission of the European Communities. *European Court Reports*. 1995. P. II-1213 (in Eng.).
14. Case T-12/93, Comité Central d'Entreprise de la SA Vittel and Comité d'Etablissement de Pierval v Commission of the European Communities. *European Court Reports*. 1995. P. II-1247 (in Eng.).
15. Case 25/62, Plaumann v Commission. *European Court Reports*. 1963. P. 95 (in Eng.).
16. Case T-585/93, Stichting Greenpeace Council (Greenpeace International) v Commission. *European Court Reports*. 1995. P. II-2205 (in Eng.).
17. Ross, M. (1986). Challenging State Aids: The Effect of Recent Developments. *Common Market Law Review*, (23). 867–894 (in Eng.).
18. Case 377/87, Parliament v Council. *European Court Reports*. 1988. P. 4017 (in Eng.).
19. Annual Report 2016 on Judicial Activity. Retrieved from: https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2017-03/ra_jur_2016_en_web.pdf (in Eng.).
20. Case 97/85, Union Deutsche Lebensmittelwerke v Commission. *European Court Reports*. 1987. P. 2265 (in Eng.).

Надійшла 26.02.2018

РЕКОМЕНДОВАНЕ ЦИТУВАННЯ (RECOMMENDED CITATION), АНОТАЦІЇ (ABSTRACTS)

Комарова Т. В. Проблема захисту прав приватних осіб у Суді справедливості Європейського Союзу. Форум права: електрон. наук. фахове вид. 2018. № 1. С. 66–72. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2018_1_11.pdf

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.1238951>

Аналізується практика Суду справедливості ЄС щодо захисту прав приватних осіб. Досліджуються процесуальні можливості приватних осіб у провадженнях по оскарженню актів ЄС, щодо бездіяльності інститутів ЄС та преюдиціальних провадженнях. Окремо розкривається питання щодо стандартів захисту права ЄС у судах держав-членів ЄС.

Ключові слова: Європейський Союз; Суд справедливості ЄС; інститути ЄС; оскарження актів ЄС; інтеграційне право

Комарова Т.В. Проблема защиты прав частных лиц в Суде справедливости Европейского Союза

Анализируется практика Суда справедливости ЕС о защите прав частных лиц. Исследуются процессуальные возможности частных лиц в производствах по обжалованию актов ЕС, по бездействию институтов ЕС и преюдициальных производствах. Отдельно раскрывается вопрос о стандартах защиты права ЕС в национальных судах государств-членов ЕС.

Ключевые слова: Европейский Союз; Суд справедливости ЕС; институты ЕС; оспаривание актов ЕС; интеграционное право

Komarova T.V. The Problem of Private Persons Protection in the Court of Justice of the European Union

Within the framework of the European Union, a new international legal order was created, in favor of which the state limited its sovereign rights in certain spheres. But most importantly that the subjects of this order are not only Member States but also private persons. The Court of Justice of the European Union (CJEU) created a specific model for the effective protection of the rights of individuals within the EU. Annulment of the EU acts by private parties is one of the most complex and controversial issues both in doctrine and in practice. They are non-privileged applicants because if they want to bring a proceeding for annulment of the act which is addressed to other persons, then they must prove not only the grounds for pro-

ceeding but the existence of two conditions: that the contested act affects him directly and individually. Practice shows that the CJEU give a restrictive interpretation of Art. 263 of the TFEU concerning this group of applicants. However, the CJEU underlined that the effective judicial protection is guaranteed not only by separate Art. 263 of the TFEU, but by the set of articles, a namely indirect way of the preliminary ruling procedure through the national courts (Art. 267 of the TFEU) and by invoking before the CJEU the inapplicability of illegal act (Art. 277 of the TFEU). It can be concluded that despite the limited possibilities of individuals in the CJEU in the procedure for challenging the acts of EU institutions, the founding treaty and practice of the CJEU have established guarantees of effective judicial protection. The CJEU develops the effectiveness of protection mechanisms under EU law not only at EU level but also at national levels. The Court underlines that national procedural rules aimed at the realization of the rights granted to individuals by the EU law must be no less favorable than those aimed to exercise the rights conferred by national law.

Key words: *European Union; Court of Justice of the European Union; EU institutions; annulment procedure; EU law*